

7 Ιουνίου 2014

Δεν πρέπει να εμπιστευόμαστε ποτέ στον εαυτό μας

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Το να μην εμπιστεύεσαι τον εαυτόν σου (1), αγαπητέ μου αδελφέ, είναι τόσο αναγκαίο σε αυτόν τον πόλεμο, που χωρίς αυτό, να είσαι βέβαιος, ότι, όχι μόνον δεν θα μπορέσεις να πετύχεις τη νίκη που επιθυμείς, αλλ ούτε καν να αντισταθείς στο παραμικρό και αυτό, ας τυπωθεί καλά στο νου σου.

Γιατί, εμείς πράγματι, όντας φυσικά διεφθαρμένοι από τη φύσι μας από τον καιρό της παραβάσεως του Αδάμ, έχουμε σε μεγάλη υπόληψη τον εαυτό μας, η οποία αν και δεν είναι αλήθεια, παρά ένα ψέμα και τίποτα άλλο, εμείς όμως, νομίζουμε με μία απατηλή εντύπωση, πως είμαστε κάποιιοι (2). Αυτό είναι ένα ελάττωμα, που πολύ δύσκολα αναγνωρίζεται, και που δεν αρέσει στο Θεό, ο οποίος αγαπά να έχουμε εμείς μία γνώσι χωρίς δόλο γι αυτή την βεβαιότατη αλήθεια.

Δηλαδή, να ξέρουμε, ότι κάθε χάρι και αρετή που έχουμε, προέρχεται από αυτόν μόνο, που είναι η πηγή κάθε αγαθού και ότι, από μας, δεν μπορεί να προέλθη κανένα καλό, ούτε κανένας καλός λογισμός, που να του αρέση. Αν και αυτή η αναγκαιότατη αλήθεια (δηλαδή, το να μη πιστεύουμε στον εαυτόν μας) είναι έργο του θεϊκού του χεριού, που συνηθίζει να το δίνει στους αγαπημένους του φίλους, τότε με εμπνεύσεις και φωτισμούς, τότε με σκληρά μαστιγώματα και θλίψεις, τότε με βίαιους και σχεδόν ανίκητους πειρασμούς, και τότε με άλλα μέσα, που εμείς δεν καταλαβαίνουμε• με όλα αυτά, θέλει να γίνεται και από μέρους μας εκείνο, που ανήκει, και είναι δυνατόν σε μας. Γι αυτό λοιπόν, αδελφέ μου, σου σημειώνω εδώ τέσσερεις τρόπους, με τους οποίους μπορείς, με τη βοήθεια του Θεού, να πετύχης αυτή την αμφιβολία του εαυτού σου, δηλαδή, το να μην εμπιστεύεσαι ποτέ τον εαυτό σου.

Ο α΄ είναι το να γνωρίσης την μηδαμινότητά σου (3) και να σκεφθής, ότι από μόνος σου δεν μπορείς να κάνης κανένα καλό, για το οποίο να γίνης άξιος της βασιλείας των ουρανών.

Ο β΄ το να ζητήσ γι αυτό πολλές φορές βοήθεια από τον Θεό με θερμές και ταπεινές δεήσεις, επειδή αυτό είναι χάρισμα δικό Του• και αν θέλεις να το πάρης, πρέπει πρώτα να σκεφθής τον εαυτό σου, όχι μόνο γυμνό από αυτή τη γνώσι του εαυτού σου, αλλά και κατά τα πάντα αδύνατο να την απόκτησεις• έπειτα, να μιλάς με οικειότητα πολλές φορές μπροστά στη μεγαλειότητα του Θεού, και πιστεύω σταθερά, εξ αιτίας του πελάγους της ευσπλαγχνίας του, θα σου την δώσει, όταν αυτός γνωρίση, μην αμφιβάλλης καθόλου, ότι θα την απολαύσεις.

Ο γ΄ τρόπος, είναι το να συνηθίσης να φοβάσαι πάντα τον εαυτό σου• να φοβάσαι τους αναρίθμητους εχθρούς, στους οποίους, δεν είσαι δυνατός να κάνης ούτε την παραμικρή αντίστασι, να φοβάσαι τη πολύ δυνατή τους συνήθεια στο να πολεμούν τις πανουργίες, τα στρατηγήματά τους, τις μεταμορφώσεις τους σε αγγέλους φωτός• τα αναρίθμητα τεχνάσματα και παγίδες, που σου στήνουν κρυφά στον ίδιο το δρόμο της αρετής.

Ο δ΄ τρόπος είναι, όταν πέσης σε κανένα ελάττωμα να σκεφθής καθαρά την

απόλυτη αδυναμία σου• επειδή, γι αυτό το σκοπό παραχώρησε ο Θεός να πέσης, για να μάθης καλύτερα την ασθένεια σου (4) και έτσι να μάθης, όχι μόνο να περιφρονής εσύ ο ίδιος τον εαυτό σου σαν ένα τίποτα, αλλά και να θέλγης να σε καταφρονούν και οι άλλοι σαν τέτοιου είδους ασθενή. Γιατί χωρίς αυτή την θέλησι, δεν είναι δυνατό να γίνη αυτή η ενάρετη δυσπιστία του εαυτού σου, η οποία έχει το θεμέλιό της στην αληθινή ταπείνωσι και στην προλεγόμενη έμπρακτη γνώσι της δοκιμής.

Οπότε, καθ ἕνας βλέπει πόσο απαραίτητο είναι σ ἐκεῖνον που θέλει να ενωθή με το ουράνιο φως, το να γνωρίση τον εαυτό του, την οποία γνώσι συνηθίζει να την δίνη η ευσπλαγχνία του Θεού στους υπερήφανους και προληπτικούς, μέσα από τις πτώσεις, αφήνοντάς τους δηλαδή με δίκαιο τρόπο να πέφτουν σε κανένα ελάττωμα (από το οποίο νομίζουν πως ημπορούν να φυλαχτούν) για να γνωρίσουν την αδυναμία τους, και να μη επιστεύωνται πλέον στον εαυτόν τους καθόλου.

Αλλά αυτό το μέσο, το τόσο άθλιο και αναγκαστικό, δεν συνηθίζει να το μεταχειρίζεται πάντοτε ο Θεός, παρά, όταν τα άλλα μέσα, τα πιο ελεύθερα, όπως είπαμε, δεν προξενούν στον άνθρωπο αυτή την επίγνωσι του εαυτού του• γιατί τότε παραχωρεί να πέση ο άνθρωπος σε σφάλματα τόσο μεγαλύτερα η μικρότερα, όσο είναι μεγαλύτερη η μικρότερη και η υπερηφάνεια και η υπόληψις, που έχει για τον εαυτό του• ώστε, όπου δεν υπάρχει καμία απολύτως υπόληψις, καθώς συνέβη στην Παρθένο Μαρία, εκεί δεν υπάρχει παρομοίως ούτε και καμία πτώσις• λοιπόν, όταν εσύ πέσεις, τρέξε αμέσως με τον λογισμό στη ταπεινή γνώσι του εαυτού σου, και με επίμονη προσευχή ζήτησε από το Θεό να σου δώση το αληθινό φως, για να γνωρίσης την μηδαμινότητά σου και να μην δείχνης εμπιστοσύνη καθόλου στον εαυτόν σου, εάν θέλγης να μη πέσης πάλι και μάλιστα σε μεγαλύτερη βλάβη και φθορά.

[1]. Ο προφήτης Ιερεμίας καταραμένο ονομάζει και αποστάτη του Θεού, εκείνον που θαρρεύεται και ελπίζει στον εαυτό του λέγοντας: «Τάδε λέγει Κύριος• Επικατάρατος ος την ελπίδα έχει επ άνθρωπον και στηρίσει σάρκα βραχίονος αυτού επ αυτόν, και από Κυρίου αποστή η καρδιά αυτού» (ιζ 5). Αυτό το ρητό ερμηνεύοντας ο μέγας Βασίλειος λέγει ότι για αυτόν, που έχει την ελπίδα αυτού πάνω σε άνθρωπο, φανέρωσε ο προφήτης το να μην ελπίζουμε σε άλλον με το να στηρίξη τη σάρκα ο βραχίονας αυτού, εφανέρωσε το να ελπίζουμε στον εαυτό μας• και τα δύο δε αυτά τα ωνόμασε αποστασία από τον Θεόν (βλ. κατά πλάτος, μβ´). Και με άλλον τρόπο το ρητό αυτό ερμηνευόντας, συμπεραίνει ότι είναι καταραμένος και αποστάτης, εκείνος, που ελπίζει στον εαυτό του. Γιατί, λέει, ότι όποιος ελπίζει στον άνθρωπο είναι καταραμένος και του Θεού αποστάτης. Βλέπε και εδώ πόσο άριστη είναι η τάξις, που χρησιμοποιεί το βιβλίο αυτό, γιατί αρχίζει τον πόλεμο από την φιλαυτία, η οποία είναι η προκαταρκτική αιτία και η ρίζα και η αρχή όλων των άλλων παθών και κακιών.

[2]. Το να νομίζουμε ότι είμαστε κάποιος, αυτό ονομάζεται υπερηφάνεια (οίησις), η οποία είναι ένα πάθος, που γεννιέται μεν από την φιλαυτία, γεννά δε αυτά πάλι και γίνεται ρίζα και αρχή και αιτία όλων των άλλων παθών, τόσο δε λεπτό και κρυφό πάθος είναι η οίησις αυτή, σε τρόπο που, για την πολλή λεπτότητά του, ούτε το αισθάνονται καθόλου εκείνοι που το έχουν, όσο όμως είναι λεπτό και κρυφό, τόσο είναι και μεγάλο κακό. Γιατί, την πρώτη εκείνη πόρτα του νου, από την οποία πρόκειται να μπη η χάρις του Θεού και να κατοικήση στον άνθρωπον, αυτό το καταραμένο πάθος στέκεται και την κλείνει και δεν αφήνει την χάρι να μπη, η οποία δίκαια αναχωρεί• γιατί πως μπορεί να έρθει η χάρις να φωτίση η να βοηθήση τον άνθρωπο εκείνο, που νομίζει πως είναι κάτι μεγάλο; πως είναι σοφός; και πως δεν έχει ανάγκη από άλλη βοήθεια; ο Κύριος να μας λυτρώση από τέτοιο εωσφορικό πάθος και αρρώστια, αυτούς που έχουν το πάθος αυτό της περηφανίας• την βασανίζει ο Θεός με τον προφήτη, λέγοντας• «Αλοίμονο σ' εκείνους που νομίζουν ότι είναι σοφοί» (Ησ. 5,21)• και ο Απόστολος μας παραγγέλλει αυτό• «Μην έχετε την ψευδαίσθησι ότι είσθε σοφοί» (Ρωμ. 12,16)• και ο Σολομώντας «Μη νομίζης σοφό τον εαυτό σου» (Παρ. 3,7).

[3]. Γι αυτό λέει ο θείος Χρυσόστομος, ότι όποιος νομίζει τον εαυτό του ότι δεν είναι τίποτα, εκείνος περισσότερο από όλους γνωρίζει τον εαυτόν του• «ούτος μάλιστα εστίν ο εαυτόν ειδώς, ο μηδέν εαυτόν είναι νομίζων». Ο δε θείος Μάξιμος «Αρετής όρος εστίν, η της ανθρωπινής ασθενείας κατ' έπίγνωσιν προς την θείαν δύναμιν ένωσις» (κεφ. οθ τής Ι' έκατονταδ. Φιλοκαλ.). Ο δε Πέτρος ο Δαμασκηνός• «ουδέν κρειττον του γνώναι την οικείαν ασθένειαν και αγνωσίαν, ουδέ χείρον του ταύτην αγνοείν» (Φιλοκ. σελ. 611. Περί του μη απογινώσκειν).

[4]. Όχι μόνον όταν πέση κάποιος σε κανένα αμάρτημα, αλλά και όταν πέση σε διάφορες δυστυχίες, περιστάσεις και θλίψεις, και μάλιστα σε ασθένειες σωματικές και πολυχρονίους, πρέπει να γνωρίζη την ταπεινή γνώσι του εαυτού του και της αδυναμίας του, και να ταπεινώνεται, γιατί γι αυτό το σκοπό παραχωρούνται από το Θεό να μας έρχονται όλοι απλά οι πειρασμοί οι από του διαβόλου, οι από των ανθρώπων και οι από της φύσεως. Οπότε και ο Απόστολος αυτό το σκοπό σκεπτόμενος, έλεγε ότι γι αυτό και μόνο αυτό ακολούθησαν οι στην Ασία θανατηφόροι πειρασμοί. «Αλλ' αύτοί εν εαυτοίς το απόκριμα του θανάτου εσχήκαμεν, ίνα μη πεποιθότες ώμεν εφ' έαυτοίς, αλλ' έπί τω Θεώ, τω εγείροντι τους νεκρούς» (Β' Κορ. α' 9). Και για να πω με συντομία όποιος θέλει να γνωρίση την ασθένειά του στην πράξι, ας παρατηρήση, όχι πολύ χρόνο, αλλά μιας μόνο ημέρας τους λογισμούς και τα λόγια και τα έργα, που σκέφθηκε και μίλησε και έκανε και βρίσκοντας ότι οι περισσότεροί του λογισμοί και τα λόγια και τα έργα είναι λανθασμένα, στραβά, ανόητα και κακά, από την δοκιμή αυτή θα καταλάβη πόσο είναι ασθενής ο εαυτός του και από την κατανόηση αυτή και την αληθινή γνώσι, οπωσδήποτε θα ταπεινωθή, και στο εξής δεν θα ελπίζη στον εαυτό του. Όχι

λιγώτερο από αυτά που είπαμε πιο πάνω, θα μας φέρη στην επίγνωσι της ασθένειάς μας, η υλική αρχή του είναι μας, δηλαδή, όταν σκεφτούμε πως το είναι μας,...

Από το βιβλίο «Αόρατος Πόλεμος»

Αγίου Νικόδημου του Αγιορείτη, Κεφάλαιο Β, Μέρος 1ο

Επιλογή κειμένου - xristianos.gr

Πηγή: xristianos.gr